

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Факультет: *історії та права*

Кафедра: *філософії, політології та міжнародних відносин*

СОЦІОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

СИЛАБУС

2020 – 2021 навчальний рік

Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року.

Силабус розробляється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця відповідного рівня та згідно навчального і робочого навчального планів, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри філософії, політології та міжнародних відносин.

Протокол від «27» серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри

(Ю.В. Харченко)

Розробник: кандидат соціологічних наук, доцент кафедри філософії, політології та міжнародних відносин Ключенко Е.О.

1. Ел. адреса:

Інша контактна інформація:

2. Опис навчальної дисципліни: Соціологія міжнародних економічних відносин

Спеціальність:	<i>291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</i>
Освітньо-професійна програма:	<i>291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</i>
Рівень вищої освіти:	<i>Другий (магістерський)</i>
Форма навчання:	<i>Денна/Заочна</i>
Курс:	<i>I</i>
Семестр:	<i>II</i>

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	<i>Вибіркова</i>
Блоків – 2	
Загальна кількість годин – 135	
Тижневих годин для денної форми навчання: 1	
Лекції	<i>20 год.</i>
Практичні, семінарські	<i>16 год.</i>
Лабораторні	<i>0 год.</i>
Самостійна робота	<i>99 год.</i>
Вид підсумкового контролю:	<i>Залік</i>
Сторінка дисципліни на сайті університету	
Зв'язок з іншими дисциплінами.	<i>соціологія, соціологія міжнародних відносин, філософія міжнародних відносин, теорії міжнародних відносин</i>

Метою навчальної дисципліни «Соціологія міжнародних економічних відносин» є розкриття базових теорій міжнародних економічних відносин, головних понять і методів дослідження і аналізу.

Навчальна дисципліна ставить за мету розуміння студентами теорій міжнародних економічних відносин та формування навичок використання отриманих знань у майбутній професійній діяльності.

Завдання:

- Показати місце і роль соціології міжнародних економічних відносин в геополітичному аналізі;
- Сприяти розумінню соціологічних знань в сфері міжнародних економічних відносин в професійній діяльності;
- Спонукаати студентів до формування наукової парадигми пояснення світових подій та світового розвитку крізь призму міжнародних економічних відносин;
- Довести, що важливо навчитися критично розглядати інформацію в сфері міжнародних економічних відносин;
- Сформуувати навички науково аналізувати події та явища в сфері міжнародних економічних відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

знати:

- понятійно-категоріальний апарат соціології міжнародних економічних відносин;
- базові парадигми міжнародних економічних відносин;
- сучасні тенденції у міжнародних економічних відносинах;

вміти:

- коректно застосовувати понятійно-категоріальний апарат соціології міжнародних економічних відносинах;
- формулювати й аналізувати проблеми, застосовувати наукові концепції для пояснення явищ і подій у міжнародних економічних відносинах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані такі компетентності:

ІК Здатність розв'язувати комплексні теоретичні та практичні задачі і проблеми під час професійної діяльності в галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій та регіональних студій або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

ЗК1 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

СК8. Здатність організувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, розробляти, аналізувати і оцінювати дипломатичні та міжнародні документи.

СК10 Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

Програмні результати навчання відповідні компонентам освітньої програми:

РН1. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

РН 2 Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

РН 3 Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.

РН5. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.

РН6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

РН7. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

PH10 Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.

PH 14 Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.

5. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. <i>Соціологія міжнародних економічних відносин (СМЕВ): об'єкт аналізу та основні поняття</i>	9,5	0.5				9						
Тема 2. <i>Парадигма реалізму в МЕВ</i>	25,5	3.5	4			18						
Тема 3. <i>Парадигма лібералізму в МЕВ</i>	26	4	4			18						
Тема 4. <i>Парадигма Англійської школи в МЕВ.</i>	24	4	2			18						
Тема 5. <i>Парадигма марксизму МЕВ.</i>	24	4	2			18						
Тема 6. <i>Постпозитивістські парадигми в МЕВ</i>	26	4	4			18						26
Усього годин	135	20	16			99						112

6. Тематика лекцій

Тема 1. Соціологія міжнародних економічних відносин (СМЕВ): об'єкт аналізу та основні поняття. (0,5 година).

План

Місце СМЕВ у соціологічній науці.
Об'єкт та напрямки аналізу СМЕВ.
Основні поняття вивчення МЕВ.

Тема 2. Парадигма реалізму в міжнародних економічних відносинах (3,5 години).

План

Поняття «національні інтереси» та «могутність»
Концепція балансу могутностей
Місце цінностей та «право сильнішого»
Меркантилізм в соціально-економічній історії
Меркантилізм як ключовий концепт парадигми реалізму
Концепція автаркізму
Концепція гегемонізму в МЕВ

Тема 3. Парадигма лібералізму в міжнародних економічних відносинах (4 години).

План

Концепція універсалізму демократичних цінностей
Поняття «колективні інтереси»
Поняття «універсальних цінностей та інституцій»

Поняття «могутність та м`яка сила»
 Концепція мирних торгівельних суспільств
 Економічний лібералізм в історичному контексті
 Суперечність між меркантилізмом і економічним лібералізмом
 Неоліберальна соціально-економічна доктрина

Тема 4. Парадигма англійської школи в міжнародних економічних відносинах (4 години).

План

Поняття «соціалізації сили».
 Концепція «зумовлених національних інтересів»
 Поняття «лімітованої могутності»
 Питання соціальних цінностей
 Міра важливості політекономічного аналізу

Тема 5. Парадигма марксизму в міжнародних економічних відносинах (4 години).

План

Теорія соціально-економічних формацій.
 Теорія класів та класової боротьби. Поняття «класового інтересу».
 Боротьба за могутність та роль матеріальних цінностей.
 Капітал як центральна категорія марксистського аналізу
 Капіталістична економіка у світі
 Світ-системний аналіз у МЕВ

Тема 6. Постпозитивістські парадигми в міжнародних економічних відносинах (4 години).

План

Критична теорія: інструментарій гегемонії.
 Постмодернізм: воля до влади.
 Фемінізм: гендерний індекс в деконструкції.
 Історична соціологія: універсалізм і цивілізація.
 Нормативізм: етична структура. Конструктивізм: соціальна легітимація.
 Критична теорія: концепція світопорядків. Поняття «Хартланд Локка».
 Соціальне відтворення капіталу. Плюральність цивілізацій.
 Ієрархії ефективності (економічний расизм).

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 2. Парадигма реалізму в міжнародних економічних відносинах.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «національні інтереси» та «могутність» 2. Концепція балансу могутностей 3. Місце цінностей та «право сильнішого» 4. Меркантилізм в соціально-економічній історії 5. Меркантилізм як ключовий концепт парадигми реалізму 6. Концепція автаркізму 7. Концепція гегемонізму в МЕВ 	4 год.
2	<p>Тема 3. Парадигма лібералізму в міжнародних економічних відносинах.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепція універсалізму демократичних цінностей 2. Поняття «колективні інтереси» 3. Поняття «універсальних цінностей та інституцій» 4. Поняття «могутність та м`яка сила» 5. Концепція мирних торгівельних суспільств 6. Економічний лібералізм в історичному контексті 7. Суперечність між меркантилізмом і економічним лібералізмом 	4 год.

	8. Неоліберальна соціально-економічна доктрина	
3	<p>Тема 4. Парадигма англійської школи в міжнародних економічних відносинах.</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «соціалізації сили». 2. Концепція «зумовлених національних інтересів» 3. Поняття «лімітованої могутності» 4. Питання соціальних цінностей 5. Міра важливості політекономічного аналізу 	2 год.
	<p>Тема 5. Парадигма марксизму в міжнародних економічних відносинах.</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія соціально-економічних формацій. 2. Теорія класів та класової боротьби. Поняття «класового інтересу». 3. Боротьба за могутність та роль матеріальних цінностей. 4. Капітал як центральна категорія марксистського аналізу 5. Капіталістична економіка у світі 6. Світ-системний аналіз у МЕВ 	2 год.
	<p>Тема 6. Постпозитивістські парадигми в міжнародних економічних відносинах.</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Критична теорія: інструментарій гегемонії. 2. Постмодернізм: воля до влади. 3. Фемінізм: гендерний індекс в деконструкції. 4. Історична соціологія: універсалізм і цивілізація. 5. Нормативізм: етична структура. Конструктивізм: соціальна легітимація. 6. Критична теорія: концепція світопорядків. Поняття «Хартланд Локка». 7. Соціальне відтворення капіталу. Плюральність цивілізацій. 8. Ієрархії ефективності (економічний расизм). 	4 год.

8. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Написання есе/реферату на обрану/надану і узгоджену тему	99 год.

9. Література для вивчення дисципліни.

Навчальні посібники:

1. Введение в теорию международных отношений: учебное пособие / отв. редактор А.С. Манькин. — М.: МГУ им. М. В. Ломоносова, 2001. — 320 с.
2. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: підручник / М. З. Мальський, М. М. Мацяк. — К.: Знання, 2007. — 461 с.
3. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / за ред. М.З. Мальського, Ю.М. Мороза. — К.: Знання, 2010. — 463 с.
4. Международные отношения: теории, конфликты, движения, организации: [Учебное пособие] / П. А. Цыганков, Г. А. Дробот, М. М. Лебедева и др.; Под ред. проф. П. А. Цыганкова. — Изд. 2-е, перераб. и доп. — М.: Альфа-М, 2013.- 335 с.
5. Цыганков, А. П. Социология международных отношений: Анализ российских и западных теорий: Учебное пособие для студентов вузов / А. П. Цыганков, П. А. Цыганков. — М.: Аспект Пресс, 2006. — 238 с.

6. Современные международные отношения и мировая политика: учебник для студ., обучающихся по спец. и направлениям «Международные отношения» и «Регионоведение» / А. В. Торкунов, И. Г. Тюлин, А. Ю. Мельвиль [и др.] ; отв. ред. А. В. Торкунов. — М. : Просвещение, 2005. — 990 с.
7. Современные международные отношения. Учебник для студентов вузов. Под редакцией Торкунова А.В., Малыгина А.В. — М.: Аспект пресс, 2012.
8. Сізіх Н. В. Теорія прийняття рішень в міжнародних відносинах: навчальний посібник / Н. В. Сізіх. — К.: Кобза, 2003. — 208 с.
9. Шевчук В. О. Навчальні тести з курсу "Теорія міжнародних відносин" : навчальний посібник / В. О. Шевчук. — Львів : Каменяр, 2001. — 88 с.

Наукова література:

1. Алстед, Я. Историческая социология – зачем и как? / Якоб Алстед // Социологические исследования (Социс). – 2005. - № 5. – С. 122-128.
2. Бузан Б. Уровни анализа в международных отношениях // Теория международных отношений на рубеже столетий. – М., 2002.
4. Булл Х. Анархическое общество: исследование проблемы порядка в мировой политике // Антология мировой политической мысли: в 5 т. – М., 1997. – Т.2.
6. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. — СПб. : Университетская книга, 2001. — 416 с.
7. Вендт, А. Четыре социологии международной политики / Александр Вендт // Международные отношения: социологические подходы / Под ред. П.А.Цыганкова. – М.: Гардарики, 1998. –243 с.
8. Говард М. Війна в європейській історії / М. Говард. — К.: Мегатайп, 2000. — 168 с.
9. Глобалистика: Международный междисциплинарный энциклопедический словарь / Под. ред.: И.И. Мазура, А.Н. Чумакова. — СПб: ИЦ "ЕЛИМА": ИД "Питер", 2006. — 1160 с.
10. Грум Д. Растущее многообразие международных актёров // Международные отношения: социологические подходы. – М., 1998.
11. Давыдов Ю. Понятие «жесткой» и «мягкой» силы в теории международных отношений // Международные процессы. Журнал теории международных отношений и мировой политики. – Том 2. – № 1 (4). – Январь-Апрель 2004.
12. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти: навчальний посібник/ М.Г. Капітоненко. — К.: Либідь, 2009. — 352 с.
13. Лебедева М. М. Мировая политика: учебник/ М. М. Лебедева. — М.: Аспект Пресс, 2003. — 351с
14. Макиавелли Н. Государь / Н. Макиавелли. — М.: Планета, 1990. — 80 с.
15. Манн, М. Нации-государства в Европе и на других континентах: разнообразие форм, развитие, неугасание / Майкл Манн // Нации и национализм / [Б. Андерсон, О. Бауэр, М. Хрох и др.] ; пер. с англ. и нем. Л. Е. Переяславцевой, М. С. Панина, М. Б. Гнедовского. – М.: Праксис, 2002. – С. 381-410.
16. Мировая политика: теория, методология, прикладной анализ / Отв. ред. А.А. Кокошин, А.Д. Богатуров. — М.: Эдиториал УРСС, 2004. — 432 с.
17. Миронов, Б. Н. Социология и историческая социология: взгляд историка / Б. Н. Миронов // Социологические исследования (Социс). – 2004. - № 10. – С. 55-63.
18. Моргентау Г. Политические отношения между нациями // Теория международных отношений: Хрестоматия. – М., 2002.
19. Най Д. и Кохэн Р. Транснациональные отношения и мировая политика // Теория международных отношений: Хрестоматия. – М., 2002.
20. Теорія міжнародних відносин: термінологічний словник. — Л.: Тріада плюс, 2011. — 318 с.
21. Тешке, Б. Миф о 1648 годе: класс, геополитика и создание современных международных отношений / Бенно Тешке ; [пер. с англ. Д. Кралечкина]. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2011. – 416 с.
22. Тилли, Ч. Принуждение, капитал и европейские государства. 990–1992 гг. / Чарльз Тилли; [пер. с англ. Менской Т.Б.]. - М.: Издательский дом «Территория будущего», 2009. - 328 с. - (Серия «Университетская библиотека Александра Погорельского»).
23. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / Голова ред. кол. Л.В. Губерський. — К. : Знання України, 2004. — Т. 1: А – Л. — 2004. — 760 с.; Т. 2: М – Я. — 2004. — 812 с.

24. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма. — М.: АСТ, 2010. — 592 с.
25. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций? / С. Хантингтон — М.: АСТ, Мидгард, 2007. — 576 с.
26. Холліс М. Пояснення і розуміння міжнародних відносин / М. Холліс, С. Сміт. — Х. : Видавнича група "РА — Каравела", 2002. — 216 с.
27. Цыганков П.А. Теория международных отношений: хрестоматия / под ред. П. А. Цыганкова. — М. : Наука, 2002. — 546 с.
28. Цыганков, П. А. Эволюция западных теоретических подходов к исследованиям международных отношений / П. А. Цыганков // Современные международные отношения и мировая политика : Учебник / А. В. Торкунов, И. Г. Тюлин, А. Ю. Мельвиль и др.; Отв. ред. А.В. Торкунов. — М.: Просвещение, 2005. — С. 16-47.
29. Этциони А. От империи к сообществу: новый подход к международным отношениям / А. Этциони. — М. : Научно-издательский центр "Ладомир", 2004. — 342 с.
30. International relations theory for the twenty-first century [Text] : An introduction / ed. M. Griffiths. — London ; New York : Routledge, 2007. — 184 p.
31. Timothy Dunne, Milja Kurki, Steve Smith. International relations theories: discipline and diversity. — Oxford University Press, 2007 — 350 p.
32. Torbjørn I. Knutsen. A history of international relations theory. — manchester university press, 1997 — 354 p.
33. Chris Brown. Understanding international relations. — palgrave macmillan, 2001 — 296 p.
34. Chris Brown, Terry Nardin, Nicholas J. Rengger. International relations in political thought: texts from the ancient greeks to the first world war. — Cambridge University Press, 2002. — 617 p.
35. Scott Burchill. Theories of international relations. — Palgrave Macmillan, 2005. — 310 p.